

رشد جمعیت و سازگاری آن با محیط زیست!

انتخاب واژه "تدبیر و امید" در کنار دولت یازدهم، نوید دلگرمی به فعالین و کارشناسان محیط زیست را داد که بالاخره قرار است "تدبیری" در سیاستگذاریهای کشور بالاخص در حوزه حساس و شکننده محیط زیست اتخاذ شود تا نسلهای امروز و آتی دیگر شاهد تخریب فزاینده آن نباشد. باید پذیریم که جریان پس رونده ای که اینک تمام کار مایه ها را در حوزه ه های گوناگون حیات یک ملت در فلات ایران به چالش گرفته است و پیوسته به رشد قارچ گونه و سرطانی خود ادامه می دهد، ناشی از **عدم اتخاذ تدابیر لازم** و متناسب با توانمندیهای بوم شناختی ایران زمین است. خشک اغلب تالابها و دریاچه های کشور، آلودگی نگران کننده هوا، افت کمی و کیفی اندوخته های آب شیرین مملکت، کاهش حجم سفره های آب زیر زمینی و نشست زمین، تشدید چشمه های تولید گرد و خاک و نابودی میلیونها اصله از جنگلهای بی رقیب زاگرس همه و همه ثابت می کند محیط زیست ایران عزیز در معرض خطر جدی نابودی است.

حال جای سوال است. در این آشفته بازار، منطقی برای ازدیاد جمعیت و تولید فرزندانانی که حق حیات اجتماعی در محیط زیست سالم و بدور از هر گونه آلودگی و پلشتی را دارند وجود دارد؟

امروزه مشکلاتی که بدلیل "افزایش رشد جمعیت" دنیای امروز با آن مواجه است بر همگان کاملاً مشهود است جنگل زدایی، بیابان زایی، شور شدن خاک های حاصلخیز، افزایش استفاده از سموم، شیوع بیماریهای ناشناخته، افزایش جرایم و ناراحتی های روحی و روانی، اثر گلخانه ای، نابودی و تهدید تنوع زیستی و ... همه و همه نمونه بارزی از پیامد های سوء ناشی از رشد سریع جمعیت بر محیط زیست است.

عوامل جمعیتی که همواره با **فقر** همراه است و در صورت عدم دسترسی به منابع، مصرف بالا و الگوی ناصحیح تولید همراه با اسراف و تبذیر، باعث نابودی محیط زیست و تهی شدن منابع می شوند که این خود با تعریف و اهداف توسعه پایدار در تعارض جدی است. از اینرو **عوامل جمعیتی** نظیر زاد و ولد مرگ و میر، مهاجرت می باید به **طور مستمر تحت کنترل و نظارت بوده** تا با بحران های محیطی مواجه نشود و منابع کشور مورد تهدید قرار نگیرند. از دیدگاه توسعه پایدار، هرگونه عدم تناسب در زمینه های فوق، محیط زیست را با مخاطرات جدی مواجه می سازد. حفظ تعادل بین طبیعت و محیط زیست امنیت و آسایش نسل های آتی را نیز

تضمین می نماید. فشار بر محیط زیست ممکن است از رشد سریع جمعیت، توزیع پراکنش جمعیت و یا مهاجرت به هر نقطه ای ناشی شود. و چنانچه آن منطقه آسیب پذیر و فاقد توان اکولوژیکی لازم باشد آن نقطه با بحران های جدی محیط زیستی مواجه خواهد شد. لذا با اتخاذ سیاست های جمعیتی در موثر و به اجرا گذاردن آن می توان مشکلات محیط زیستی را با از میان برداشتن عوامل جمعیت از بین برد و با این استراتژی مشکلات نسل حاضر را برطرف و امنیت لازم را برای نسل آتی به ارمغان آورد.

ولی متأسفانه این اعتقاد که افزایش رشد جمعیت عامل اصلی تخریب محیط زیست است مورد تایید همگان نیست. برخی استدلال می کنند که تغییرات ایجاد شده در محیط زیست ناشی از رشد جمعیت نیست بلکه مصرف و رفاه بیش از حد و همچنین تکنولوژی های آلاینده مسئول این وضع است. احتمالاً هر دو این نظرات می تواند صحیح باشد. **جمعیت عامل بلافاصله و تکنولوژی علت نهایی تخریب محیط زیست محسوب می شود.** تکنولوژی در کشورهای پیشرفته محیط زیست را نابود می کند در صورتی که در کشورهای در حال توسعه رشد جمعیت باعث تخریب و آلودگی محیط زیست می شود. لذا همگی باید از هر دو موضوع نگران باشیم و بدانیم که افزایش رشد جمعیت و تکنولوژی روی هم باعث شده که تاثیر انسان بر محیط زیست به صورت **تصادف هندسی** افزایش پیدا کند.

در خاتمه با توجه پیامد های سو افزایش رشد جمعیت بر محیط زیست که موجب نابودی منابع اکولوژیکی کشور نظیر آب، خاک، پوشش گیاهی و جنگلی، تنوع زیستی و ... می شود و همچنین میزان کاهش منابع موجود به ازای هر فرد و در نهایت پیشرفت آتی و ارتقا سطح کیفی زندگی را به شدت تهدید می نماید از اینرو ضرورت اتخاذ سیاست های جمعیتی^۱ منبث از **توان اکولوژیک سرزمین و شناخت دقیق از وضعیت منابع طبیعی کشور** امری مهم و اجتناب ناپذیر است که در باید سرلوحه کار دولت تدبیر و امید قرار گیرد.

^۱ سیاست های جمعیتی مجموعه تدابیری است که در هر کشور از طریق دولت خود اتخاذ می نماید تا بوسیله آن به اهداف معینی در زمینه جمعیتی دسترسی یابد.

هر چند رشد جمعیت دارای پیچیدگی های بسیاری است و این معضل باید در هر کشوری توسط مردم همان کشور حل شود که از جمله پیچیدگی ها می توان نوع تلقی فرهنگی و مذهبی از مسائل جنسیتی و نقش زنان، بودجه و اعتبارات موجود و ... را نام برد.

از میان برداشتن فقر نیز در کلیه سطوح نیاز به **کاهش رشد جمعیت و ثابت شدن نرخ آن** دارد. سرمایه گذاری در زمینه های اساسی چون آموزش و پرورش، بهداشت، منابع آب سالم، مسکن، تامین و عرضه کافی مواد غذایی و موارد زیر بنایی نیز از دیگر الزامات است.